

‘ਦਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪੇਟੀ’ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ...

ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਧਾਰਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਅਧੀਨ ਮੁੱਢਲੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਇਕੱਤਰੀਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਜ ਆਰੰਭਿਆ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ‘ਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਇਕੱਤਰੀਕਰਨ ਦਾ ਜੋ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਸਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਲੋਕ ਗੀਤ, ਲੋਕ ਬੋਲੀਆਂ, ਲੋਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਲੋਕ-ਗਾਥਾਵਾਂ, ਸਿਆਣਪਾਂ, ਬੁਝਾਰਤਾਂ, ਮੁਹਾਵਰੇ, ਅਖਾਣ, ਟੋਟਕੇ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚੇ ਗਏ। ਇਹ ਕੰਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਸਭ ਨੇ ਰਲ-ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਵਿਚ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੋਜ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਦਾਰਥਿਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਵਸਤਾਂ/ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰ ਕੇ ਸਾਂਭਿਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕੰਮ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲੋਕਧਾਰਾਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਕੱਤਰੀਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਅ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਨਿਰੋਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਨ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ, ਜਿੰਨਾਂ ਦੀ ਨਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕ ‘ਦਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪੇਟੀ’ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਕਾਰਜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਖੋਜ-ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਦੀ ਭੁੱਲੀ-ਵਿੱਸਰੀ ਹਸਤ-ਕਲਾ ‘ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ’ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਰੀ ਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ‘ਦਰੀ-ਸ਼ਾਸਤਰ’ ਵੀ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਇਕੱਤਰੀਕਰਨ ਬਾਬਤ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਝ ਹੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਸਾਂਭੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਫਿਰ ਦੂਜਾ ਦੌਰ ਆਇਆ ਜਦ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਦਾਰਥਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਜੜ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਤੱਕ ਇਸਨੂੰ ਸਾਂਭਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅਸੀਂ



ਡਾ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ
ਪੰਜਾਬੀ ਅਧਿਐਨ ਸਕੂਲ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।
+91 94176-42669



ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ:- ਆੱਟਮ ਆਰਟ
ਕੀਮਤ:-875 ਰੁਪਏ

ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾ ਸਕਾਂਗੇ। ਪਰ ਅਜੋਕਾ ਸਮਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਯੁੱਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚੀਜ਼ਾਂ/ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਘਰ ਬੈਠੇ ਉਹ ਖੁਦ-ਖੁਦ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਕੈਫੀ ਟੇਬਲ ਬੁੱਕ’ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਭਾਵੇਂ ਲੰਮਾਂ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਦਰੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪੇਟੀ’ ਸਦਕਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਭ-ਸ਼ਗਨ ਹੈ।

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖੋਜ-ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਮੁੱਢ ‘ਰੰਗਾਂ-ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਲੀਲ੍ਹਾ ਸਿਰਜਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ’ ਨਾਮੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਬੂਰ ਉਦੋਂ ਪਿਆ ਜਦ ‘2018-2019 ਵਿੱਚ ਬੁੱਢੇ ਦਰਿਆ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਸੁਰਜੀਤੀ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਨੇੜੇ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ ਕੁਝ ਬੈਠਰ ਲਵਾਉਣੇ ਸਨ। ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਪੈਰ ਪਾਣੀ ‘ਚ ਪਾਏ ਤਾਂ ਦਰੀ ਦੀ ਛੂਹ ਨੇ ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਆਸਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਗੇ ਪੈਰ ਸੁਕਾਉਣ ਲਈ ਫੇਰ ਦਰੀਆਂ ਵਿਛੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਸੁਹਣੇ-ਸੁਹਣੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ। ਮਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਰ ਆਇਆ ਜਦ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਚੈਰਸ ਡਸਟਬਿਨ ਵਿੱਚ ਗਿੱਲੀਆਂ-ਭਿੱਜੀਆਂ ਦਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਦਿਸੀਆਂ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਖੋਜਾਰਥਣ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਦਰੀਆਂ, ਪੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਂਭੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਜਾਂ ਸਾਂਭਣ ਵਾਲੇ ਅਗਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ‘ਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਅਤਿ ਪਿਆਰੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ...ਗੁਆਚਦੇ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਵਿਰਸੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਿਆਂ ਜੀਅ ਕੀਤਾ ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਦਰੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿਤੇ ਸਾਂਭ ਲਵਾਂ ਪਰ ਕਿਵੇਂ?’ (ਪੰਨਾ-13) ਤੇ ਇਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਸ ਪ੍ਰਜੈਕਟ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬਣਿਆ ਤੇ ਇਸਦੇ ਉੱਤਰ ਵਜੋਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ‘ਆਦਿਕਾ’ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਅਤੇ ਉੱਘੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਚਿੰਤਕ ‘ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ’ ਜੀ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ

ਆਪਣੀਆਂ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਸਿਮਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦਰੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਵੈਰਾਟ ਰੂਪਕ (Metaphor) ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਮਿੱਥ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚਲੀ ‘ਏਕਾ ਮਾਈ’ ਨਾਲ ਜੋੜਦਿਆਂ ਗਹਿਰੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਰਥ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਦਰੀ ਦੀ ਕਲਾਤਮਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਕਿ ‘ਦਰੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਪਰਿਆਵਰਣ (ਇਕਾਲੋਜੀ) ਦਾ ਵੀ ਤਾਣਾ-ਪੇਟਾ ਸੀ।’ (ਪੰਨਾ-12)

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸਿਰਜੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ। **ਇਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ** ‘ਨਮੂਨੇ ਦਰੀਆਂ ਦੇ’ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖੇਤਰੀ ਖੇਜ-ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਇੱਕਤਰ ਕੀਤੇ ਲੱਗਭਗ 250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ 16 ਉਪ-ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਵੇਕਲੀ ਗੱਲ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਡਿਜੀਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੰਗਦਾਰ-ਤਸਵੀਰਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸਨੂੰ ਸਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਜੀਵਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਖਿੱਚ ਦਾ ਵੀ ਕਾਰਨ ਹੈ। **ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ** ‘ਸਾਡੇ ਸਰੋਤ’ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖੇਤਰੀ ਖੇਜ-ਕਾਰਜ ਦੌਰਾਨ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਏ ਦਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ 100 ਚੋਣਵੇਂ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਇੱਕਤਰੀਕਰਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲਤਾ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਸ੍ਰੋਤ ਦਾ ਨਾਂ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਅਤਾ-ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਬਲਕਿ ਦਰੀ ਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਉਹਨਾਂ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚਲੇ ਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੱਡੀ-ਹੱਢਾਏ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਖੇਤਰੀ ਖੇਜ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲੀ ਪਿਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੋਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਦਰੀ ਬਾਬਤ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਸਜ਼ਿੰਦ (Live) ਰੂਪ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਤਕਨੀਕ ਪੁਸਤਕ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕਤਰ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋਕਧਾਰਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖੇਜੀਆਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਦੇ ਪੂਰਨੇ ਵੀ

ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੇ ‘ਸਾਡੇ ਸ੍ਰੋਤ’ ਭਾਗ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਉਹਨਾਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਦੀ ਦਰੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸਾਂਝਾਂ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਪੈਟਰਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ, ਵਲਵਲਿਆਂ, ਚਾਵਾਂ, ਉਮੰਗਾਂ, ਸੱਧਾਂ, ਨਿਹੇਰਿਆਂ, ਦੁੱਖਾਂ-ਸੁੱਖਾਂ, ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਅੱਖੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਿਆ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਤੀਜਾ ਖੰਡ ਦਰੀ ਦੀ ਵਿਹਾਰਕ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ‘ਦਰੀ-ਸ਼ਾਸਤਰ’ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਖੰਡ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੱਕਤਰ ਕੀਤੀਆਂ ਦਰੀਆਂ ਦੀ ਵਰਗ-ਵੰਡ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਦਰੀ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸੰਦਰਭ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਅੰਤਿਕਾ-1 “ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ‘ਦਰੀ’: ਇੱਕ ਪਾਠ” ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਉਹਨਾਂ ਦਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਟੈਕਸਟ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਸਨੂੰ 18 ਉਪ-ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ‘ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਪਈ ਕਹਾਣੀ’ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਆਪਣੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ ਹੈ ਜਿੰਨਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਤੋਰਿਆ। ਦੂਜੇ ਭਾਗ ‘ਦਰੀ: ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ’ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਪਦਾਰਥਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਦਰੀ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਐਂਟੀਕ ਵਿਰਾਸਤੀ ਵਸਤ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ‘ਸੰਦਰਭ ਅਤੇ ‘ਇਲਾਕਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ’ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਲਵਾਯੂ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲ ਵਿਚੋਂ ਉੱਸਰੀਆਂ ਰੁੱਤਾਂ ਅਤੇ ਰੁੱਤਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਸਰੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚੋਂ ਫੁੱਟੀ ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਦਰੀ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ‘ਪੰਜਾਬੀ ਔਰਤ ਅਤੇ ਦਸਤ ਕਲਾ’ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬਣ ਸੁਆਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਸਤ-ਕਲਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਨਗੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸੁਹਜ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਚਰਖੇ ਅਤੇ ਸੂਤ ਦੇ ਕੱਤਣ, ਅਟੋਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ, ‘ਦਰੀਆਂ ਬੁਣਨਾ ਘਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ, ਰਕਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕਿੱਤਾ ਵੀ।’ (ਪੰਨਾ-147) ‘ਦਰੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ’ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ

ਦਰੀ ਦੇ ਨਾਮਕਰਨ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪਰਸ਼ੀਅਨ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੋਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਿਆਂ ਇਸਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਨਮੂਨੇ ਸ਼ਤਰੰਜ ਵਿਚੋਂ ਹੰਗਾਲੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਰੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਚਰਖੇ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ‘ਦਰੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ’ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਰੀ ਨੂੰ ‘ਮੁੱਖ ਭਾਗ, ਬਾਰਡਰ, ਕੰਨੀਆਂ ਤੇ ਜਾਲੀ’ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਇਸਦੀ ਸਰੰਚਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਸੰਦ ਸਮੱਗਰੀ’ ਅਤੇ ‘ਰੰਗ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਮੇਲ’ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦਰੀ ਬੁਣਨ ਲਈ ਗੱਡੇ ਜਾਂਦੇ ਅੱਡੇ ਅਤੇ ਹੱਥੀਆਂ, ਘੋੜੀ ਅਤੇ ਪਣਖ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਰੀ ਵਿਚਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਸਬੰਧੀ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਦੀ-ਗਰਮੀ ਦੋਵੇਂ ਮੌਸਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗ ਸੁਹਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਹੇ ਹਨ।’ (ਪੰਨਾ-148) ਸੇ ਦਰੀਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗੂੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਤਿੱਖੇ ਰੰਗ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਨੀਲਾ-ਪੀਲਾ, ਹਰਾ-ਲਾਲ, ਰਾਬੀ-ਸ਼ਰਦਈ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਡਾਟੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰੀਆਂ ਉਣਨ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ, ‘ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਫੈਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਖੋਰਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੰਗ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਸਟਿਕ ਵੱਧ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਦਰੀ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਬੋਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਉਥੇ ਮੇਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ... ਇਸ ਲਈ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਵਰਤ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ।’ (ਪੰਨਾ- 148) ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕਤਰ ਕੀਤੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਊਮੈਟਰੀਕਲ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਾਲੇ-ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਲੇਟੀ ਹੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ‘ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਦਰਭ’ ਭਾਗ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਦਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਦਰਭ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਅਤੇ ਬਾਰਾਤ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਧੀ ਦੇ ਦਾਜ, ਸਹੇਲਪੁਣੇ, ਕਾਬਲੀਅਤ, ਕਲਾਤਮਕਤਾ, ਨਵੀਨਤਾ, ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ, ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ, ਪੇਂਡੂ ਹੁਨਰ ਵਿਚਲੇ ਭਾਵਾਂ ਦੇ ਕਥਾਰਸਿਸ ਅਤੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ

ਦੇ ਸਹਿਚਾਰੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸ ਖੰਡ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ‘ਮੇਟਿਫ, ਪੈਟਰਨ ਅਤੇ ਨਮੂਨੇ’ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ‘ਦਰੀ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ’ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਦਰੀ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਭਗ ਪੰਦਰਾਂ ਉਪ-ਖੰਡਾਂ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਖੇਜ-ਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਡਾਟੇ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿਵੇਕਲਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਟਿਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ‘ਨਮੂਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਰੌਚਕ ਗੱਲਾਂ’ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਦਰੀ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉੱਭਰਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ’ ਵਾਲੇ ਖੰਡ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤੇ ਡਾਟੇ ਅਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਦਰੀ ਨੂੰ ਭੂਤ, ਭਵਿੱਖ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਲਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਦਲ ਰਹੇ ਸੈਨਾਰਿਓ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਫੜਨ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਅੰਤਿਕਾ-2 ਵਿਚ ‘ਸੰਦ-ਸਾਧਨ-ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ’ ਵਿਚ ਦਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੰਦਾਂ, ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਮਸਲਨ ਕਪਾਹ ਤੇ ਸੂਤ, ਤਾਣਾ-ਪੇਟਾ, ਨਮੂਨੇ, ਰੰਗ, ਗੁੱਟੀਆਂ, ਕਾਨਾ, ਗੁੱਛੀਆਂ, ਅੱਡਾ, ਪਣਖ, ਘੋੜੀ/ਫੱਟੀ/ਕਾਟੇ/ਰੱਛ, ਪੰਜਾ, ਕੁੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਫੱਟਾ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਰਜੀ ਪਿਛੋਕੜ ਸਬੰਧੀ ਬਹੁਮੁੱਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਰੀ ਅਤੇ ਦਰੀ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਅੰਤਿਕਾ-3 ‘ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਅਤੇ ਦਰੀ’ ਵਿਚ ਖੇਜਕਰਤਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਦਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਲੋਕ-ਗੀਤ ਅਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਦਰੀ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ‘ਅੰਤਿਕਾ-4 ‘ਦਰੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ’ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਦਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ-ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਬੁਣਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦਰੀ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਿਕਾ-5 ਵਿਚ ਦਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਿਚਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਸੰਗਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹਿੱਤ ‘ਸੰਦਰਭ ਕੋਸ਼’ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਚ ਦਰੀ ਦਾ

ਸਥਾਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸੰਦ-ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਕੋਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਇਹ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਜਗਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਲੋਕਧਾਰਾ ਵਿਚ ਦਰੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਵਿਆਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ ਉਸਾਰਨ ਪੱਖੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉੱਥੇ ਇਹ ਸਮਕਾਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ‘ਕਾਫੀ ਟੇਬਲ ਬੁੱਕ’ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਿਰਤ ਵੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੋਜ ਦੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਸਤ-ਕਲਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਕਾਸ਼ ਇਸੇ ਤਰਜ਼ ‘ਤੇ ਨਵੇਂ ਖੋਜਾਰਥੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ, ਕਸੀਦਾਕਾਰੀ, ਕਢਾਈਆਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ, ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਲੋਕ ਕਲਾਵਾਂ, ਸਲਾਈਆਂ ਅਤੇ ਕਰੇਸ਼ੀਏ ਦੀ ਬੁਣਾਈ ਦੇ ਨਮੂਨੇ, ਨਾਲੇ ਅਤੇ ਖੇਸਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲੋਕ-ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਟੇਬਲ ਬੁੱਕ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਸਕਣ ਤਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇਨਾਂ ਦਾ ਹਾਣੀ ਬਣ ਸਕੇਗਾ।